

Mišljenje Europskog odbora regija o Novom europskom programu za inovacije

(2023/C 79/09)

Izvjestitelj:	Markku MARKKULA (FI/EPP), predsjednik Regije Helsinki
Referentni dokument:	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Novi europski program za inovacije COM(2022) 332 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR),

Zašto je ovaj program od presudne važnosti? Program za inovacije može imati presudnu ulogu u ubrzavanju transformacije

1. pozdravlja novi europski program za inovacije kojim se nastoji potaknuti inovativno razmišljanje i djelovanje koje vodi k inovacijama kako bi Europa imala predvodničku ulogu u znanosti, industrijskoj bazi, dinamičnim ekosustavima *start-up* poduzeća, uvjetima pogodnima za inovacije i bazi talenata. OR naglašava da se ambiciozni ciljevi inovacijske politike EU-a mogu postići izbjegavanjem fragmentacije i osmišljavanjem utjecajnih mjera kroz djelotvornu suradnju industrije, akademske zajednice, društvenih inicijativa i regionalnih i lokalnih uprava, na lokalnoj, regionalnoj i transregionalnoj razini, kojima se rješavaju društveni izazovi koje su donijele, među ostalim, klimatske promjene, potreba za povećanom otpornošću na prijetnje zdravlju ili digitalna transformacija;

2. međutim, smatra da je u toj komunikaciji trebalo predložiti nova područja i detaljniji pristup inovacijama u europskim politikama. U kontekstu višestrukih izazova (globalizacija, okoliš, zdravlje, starenje stanovništva, depopulacija velikih ruralnih područja i mir/rat) Komisija bi trebala izvući pouke iz tih kriza, razmišljati izvan ustaljenih okvira i, među ostalim, pokrenuti raspravu o vrsti inovacija potrebnih za otporno europsko društvo. Posebno je važna potreba za većim usmjeravanjem na društvene i socijalne inovacije, kako na one koje su izravno povezane s navedenim izazovima tako i na druge, kao što je zapošljavanje, osobito mladih;

3. predlaže da Europska komisija u novi europski program za inovacije bez odgode uključi dodatne mjere koje bi se bavile društvenim, socijalnim i energetske pitanjima te da te mjere integrira kako bi se ubrzale društvene transformacije koje vode prema održivom rastu;

4. ističe da mjere politike moraju sadržavati jasne ciljeve za premošćivanje dva jaza u području inovacija: Europa je u nekoliko područja inovacijske politike daleko iza svjetskih predvodnika – SAD-a i Azije – a unutar EU-a u brojnim se regijama ključna važnost inovativnosti ne shvaća dovoljno ozbiljno, pa su najuspješnije regije i do devet puta inovativnije od onih s najslabijim rezultatima. OR podsjeća na to da nemaju sve regije jednake tehničke, ljudske i financijske resurse da poboljšaju svoje rezultate u području inovacija;

5. naglašava da provedba novog programa za inovacije iziskuje mjere radikalnije od onih koje EU obično donosi u svojim inicijativama za politike na razini Europe, da u inovacijskim procesima mora biti više spremnosti na rizik i da oni moraju biti više sistemski. Cilj mora biti jasan, realan, ambiciozan i mjerljiv kako bi se udvostručio učinak i prepolovilo vrijeme u kojem dolazi do primjene;

6. ističe da program za inovacije treba biti ključan signal za cijeli EU da počne – i odmah i dugoročno – poduzimati djelotvorne konkretne mjere za uklanjanje inovacijskih jazova i promicanje lokalnih i regionalnih inovacijskih ekosustava;

7. slaže se s Europskom komisijom da se novi val inovacija – *deep tech* inovacije – temelji na najsuvremenijoj znanosti, tehnologiji i inženjerstvu, da se u tim inovacijama često kombinira napredak u fizičkoj, biološkoj i digitalnoj sferi i da one imaju potencijal da donesu transformativna rješenja za globalne izazove. OR ističe da svrha tog novog vala mora biti ubravanje multidisciplinarnih postupaka zajedničkog stvaranja kojima će se povećati broj društvenih ⁽¹⁾ i socijalnih ⁽²⁾ inovacija kako bi se poboljšalo blagostanje i dobrobit pojedinaca i zajednica. Tim će se mjerama jasno uzeti u obzir aspekti koji se tiču ljudi kako bi Europa na bolji način iskoristila razvoj univerzalnog poduzetničkog leaderskog načina razmišljanja;
8. pozdravlja uvažavanje oglednog djelovanja „partnerstava za regionalne inovacije” i, konkretnije, priznavanje njihove uloge u promicanju međusobno povezanih regionalnih dolina za *deep tech* inovacije i međuregionalnih ulaganja u inovacije;
9. izražava žaljenje zbog toga što je Europska komisija propustila priliku da istakne potrebu za čvrstom povezanošću lokalnih inovacijskih ekosustava i europskog istraživačkog prostora (EIP) uz pomoć centara EIP-a ⁽³⁾;
10. poziva Europsku komisiju i države članice EU-a da u okviru akcijskog plana EIP-a ubrzaju stvaranje centara EIP-a kako bi se osiguralo da se u planovima lokalnih i regionalnih političkih čelnika i čelnica partnerstva i mjere u području istraživanja, razvoja i inovacija postave kao prioritete;

Zašto su inovacije i vodstvo EU-a u području *deep tech* sada važniji nego ikad?

11. ističe potencijal Europe da postane globalni predvodnik u inovacijama u sljedećim područjima: obnovljivi izvori energije, niskouglični vodik, baterije, digitalne tehnologije, bespilotne letjelice i umjetna inteligencija, računalstvo visokih performansi, proizvodnja i dizajn poluvodiča, „zajednička dobra” u određenom sektoru (engl. *industry commons*), zdravstvo i prehrana, javna nabava inovativnih rješenja i suradnja između industrije i sveučilišta u okviru programâ EU-a. OR također ističe da su poduzeća iz EU-a globalni predvodnici u području zelenih patenata visoke vrijednosti i zelenih patenata u energetski intenzivnim industrijama. Nadalje, u EU-u se objavljuje petina svih vrhunskih svjetskih znanstvenih publikacija. Međutim, preuzimanje predvodničkog mjesta u svijetu u području poslovanja te istraživanja, razvoja i inovacija iziskuje potpunu provedbu brojnih ambicioznih instrumenata politike;
12. ističe da se uspjeh može postići samo kroz povezano djelovanje na lokalnoj i regionalnoj razini. Naglašava činjenicu da Europa još uvijek zaostaje za SAD-om i Kinom u financiranju cijelog procesa inovacija. Privatna ulaganja rastu brže nego drugdje, ali u usporedbi s SAD-om i Kinom europski ulagači poduzetničkog kapitala i dalje su relativno neskloni riziku kad je riječ o znatnim ulaganjima;
13. poziva na to da se izvuku pouke iz prethodnih 12 inovacijskih programa EU-a objavljenih tijekom proteklih desetljeća, koji nisu u dovoljnoj mjeri promijenili obrazac inovacija u sljedećim područjima:

- okretanje prema primijenjenoj kreativnosti i kulturi inovacija;
- prelazak s relativno zatvorenih klastera na istinski otvorene inovacijske ekosustave;
- razvijanje poduzetničkog leaderskog načina razmišljanja;
- promicanje posebnih programa koji započinju u školi, s posebnim naglaskom na ženama i djevojčicama;
- daljnja usredotočenost na *start-up* poduzeća umjesto na ona u fazi proširenja i rasta;

⁽¹⁾ Priručnik za partnerstva za regionalne inovacije, potreba za društvenim transformacijama i upotreba društvenih inovacija kao jednog od instrumenata.

⁽²⁾ Definicija socijalnih inovacija OECD-a (<https://www.oecd.org/regional/leed/social-innovation.htm>).

⁽³⁾ Podsjećamo na to da je Europsko vijeće u studenom 2021. izradilo 20 prioriteta mjera, u jednoj od kojih („Izgradnja regionalnih i nacionalnih ekosustava istraživanja i inovacija radi poboljšanja regionalne/nacionalne izvrsnosti i konkurentnosti”) je navedeno da je potrebno definirati i provesti pilot-projekt centara EIP-a kako bi se u cijelom EU-u omogućilo stvaranje konkurentnih ekosustava istraživanja i inovacija radi smanjenja razlika među područjima i osiguravanja lakšeg protoka talenata i ulaganja.

- povećanje upravljanja znanjem, koordinacije i sinergija među projektima;
- suradnja s lokalnim/regionalnim inovacijama te lokaliziranim i tematskim ekosustavima;
- određivanje referentnih vrijednosti i uzajamno učenje (engl. *bench-learning*) o dobrim praksama i konceptima sistemске transformacije na globalnoj razini;
- razmjena sinergija i znanja između programa EU-a i drugih inicijativa u svrhu premošćivanja inovacijskih jazova;
- stvaranje europskih partnerstava te višerazinsko upravljanje i sistemska transformacija;

14. potiče gradove i regije da u svladavanju ključnih društvenih izazova zauzmu pristup usmjeren na misije i da utvrde svoje misije, kao što su zeleni plan na lokalnoj razini te planovi djelovanja i akcijski planovi za digitalizaciju, u kojima bi trebalo voditi računa o regionalnim strategijama pametne specijalizacije i koristiti javne i privatne nacionalne, regionalne i lokalne financijske instrumente, kao i financijske instrumente EU-a. Nužno je povećati sinergije između Europskog fonda za regionalni razvoj, programa Digitalna Europa i programa Obzor Europa, prije svega kako bi se ojačala suradnja između MSP-ova, sveučilišta, tehnoloških centara i istraživačkih i inovacijskih organizacija. Jačanjem mreže europskih centara za digitalne inovacije doprinosi se organizaciji regionalnih inovacijskih ekosustava i uspostavi europskih koridora i mreža globalnog vodstva;

15. podsjeća na uspješne inicijative i najbolje prakse gradova i regija, uključujući kampanje EU-a s OR-om (npr. dijalozi s građanima, inovacijski kampovi, europske poduzetničke regije i projekt Znanost u regijama), koje su pokazale kako povezanost s lokalnom razinom pomaže da se s lokalnim mrežama raznih aktera pokrene dijalog usmjeren na izazove kako bi se u suočavanju s društvenim izazovima prevladale institucijske prepreke i ustaljeni načini razmišljanja;

16. podsjeća na to da je svrha *deep tech* inovacija društveni napredak i da treba voditi računa o društvenoj prihvatljivosti i korisnosti. Stoga je potrebno povećati javna i privatna ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije jer se time postiže tehnološka neutralnost i izbjegava ovisnost o određenoj tehnologiji. OR naglašava da društvene inovacije podrazumijevaju sposobnost za rješavanje problema i poduzetnost u uklanjanju disrupcija kako bi se stvorila vrijednost i izbjegli zastoji i negativni troškovi za društvo. Stoga se u provedbi programa za inovacije treba posvetiti veća pozornost svim dionicima u području istraživanja, razvoja i inovacija, uključujući građane i, u širem smislu, odnosu znanosti i društva te potrebnim procesima zajedničkog stvaranja;

17. ističe da su globalne mreže znanja i suradničko učenje od presudne važnosti te da stoga lokalni akteri koji sudjeluju u međunarodnim mrežama, kao što su globalno povezani znanstvenici, poduzeća i nevladine organizacije, mogu i trebaju prenijeti relevantno znanje i potencijalna rješenja iz vanjskog okruženja u lokalni kontekst;

18. naglašava da strategije pametne specijalizacije imaju središnju ulogu u jačanju regionalnih inovacijskih ekosustava radi boljeg poticanja održivog gospodarskog rasta, kao i u svladavanju društvenih izazova odozdo prema gore, na suradnički način uvjetovan kontekstom i uz primjenu najbolje istraženih rješenja; pozdravlja napore koje poduzima mreža Inicijativa Vanguard kako bi izgradila europske industrijske lance vrijednosti koji se temelje na komplementarnostima strategija pametne specijalizacije;

19. tvrdi da bi za upravljanje inovacijama bila korisna raznolikost u načinima vođenja i upravljanja kako bi se razvile bihevioralne i upravljačke prakse kojima bi se podržala tranzicija prema poduzetničkom načinu razmišljanja i društvu koje uči, koje funkcionira za sve generacije i preko svih granica i koje je djelotvorno u suoblikovanju, suradnji, razmjeni znanja i donošenju odluka na temelju konkretnih podataka;

20. smatra da, kada tehnološka rješenja za određeni društveni izazov uživaju široku podršku i počivaju na pouzdanim dokazima, kao što je slučaj sa simultanim i recipročnim povezivanjem zelene i digitalne tranzicije, EU ima ključnu ulogu u stvaranju uvjeta za širenje, razmjenu i utvrđivanje standarda s naglaskom na svrsi i učinku, pri čemu treba izbjegavati propise koji bi doveli do ovisnosti o određenoj tehnologiji. Ta se podrška može razviti pojačanim angažmanom građana s pomoću raznih komunikacijskih sredstava;

21. podsjeća nas da postoji sve veća potražnja za zajedničkim stvaranjem namjenskih inovacijskih politika u regijama i industrijskim sektorima, što iziskuje brži napredak u području *deep tech* inovacija, simultanog i recipročnog povezivanja zelene i digitalne tranzicije i ciljeva održivog razvoja;

Priroda inovacija: lokalizirane, strukturne, transformacijske i usredotočene na učinak

22. ponovno ističe da europska inovacijska politika, zajedno s europskom istraživačkom politikom, mora osigurati dostupnost visokokvalitetne znanosti kako bi se potaknule inovacije, a društvu i poduzećima pomoglo da se suoče i uhvate u koštac s krizama i izazovima na koje danas nailaze svi gradovi i regije EU-a. OR ističe kontinuiranu važnu ulogu europskog regionalnog financiranja putem Europskog fonda za regionalni razvoj i Fonda za pravednu tranziciju. Poziva vlade država članica i lokalne i regionalne vlasti da vode računa o izvaji (*) Europske komisije da regulatorni okvir za razdoblje 2021.–2027., kojim se uređuju fondovi kohezijske politike u okviru podijeljenog upravljanja i fondovi u okviru izravnog upravljanja, omogućuje jačanje sinergija između Europskog fonda za regionalni razvoj i programa Obzor Europa;

23. napominje da zajednički akcijski plan Europske komisije i OR-a u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i povezanih politika – čija je svrha povećati protok znanja i suradničko učenje u Europi za potrebe donošenja politika – nudi prilike da se istraživačima, poduzetnicima i civilnom društvu omogući da konsolidiraju svoje regionalne ekosustave istraživanja i inovacija i postanu dio paneuropske mreže izvrsnosti;

24. ističe da financijska sredstva EU-a iz Mehanizma za oporavak i otpornost (namijenjenog prvenstveno oporavku i gospodarskoj obnovi nakon pandemije bolesti COVID-19) i Fonda za pravednu tranziciju (namijenjenog prvenstveno potpori rudarskim regijama i drugim područjima najteže pogođenima tranzicijom prema klimatskoj neutralnosti) još ne mogu u potpunosti ostvariti svoj učinak u poticanju inovacija, prije svega zato što su procesi povezani s korištenjem sredstava vrlo spori i podliježu strogim pravilima EU-a o državnim potporama;

25. naglašava ulogu lokalnih i regionalnih vlasti i OR-a, koji građanima i njihovim demokratski izabranim predstavnicima omogućuju da utječu na smjer i svrhu inovacija i razvijaju rješenja kao korisnici-inovatori. U tom je pogledu važno osnažiti lokalne i regionalne vlasti, na sve načine im pomoći i osigurati da su u stanju poduprijeti inovacije na lokalnoj razini;

26. naglašava potrebu da se program za inovacije i agenda za bolju regulativu bolje povežu tako što će se iskoristiti nedavni zaključci OR-ove mreže RegHub o javnoj nabavi (°) i uklanjanju prepreka javnim ulaganjima (°), a lokalni i regionalni razvoj koristiti za pronalaženje inovativnih regulatornih rješenja kojima se promiču inovacije. Pritom je za povezivanje tih dvaju programa izuzetno bitan pristup koji se temelji na „zajedničkim dobrima” raznih sektora i društva;

27. kad je riječ o istraživačkoj politici EU-a, programu politike EIP-a i Forumu EIP-a, poziva na to da donošenje odluka bude otvorenije, da građani aktivno doprinose i da akteri u potpunosti uzimaju u obzir doprinos OR-a i dionika povezanih s regionalnom razinom. To znači da pri odabiru izazova kojima će se EU baviti treba stavljati veći naglasak na vrijednost koju znanost i inovacije donose javnosti, a istovremeno graditi podršku javnosti potrebnu za daljnji razvoj;

Posebne napomene o pet vodećih područja

Vodeća inicijativa u području financiranja rastućih deep tech poduzeća

28. napominje da većina europskih zemalja raspolaže funkcionalnim financijskim tržištem zasnovanim na tržištima poduzetničkog kapitala i privatnog vlasničkog kapitala koja podupiru nacionalne vlade te da bi predloženi fond Europskog vijeća za inovacije (EIC), kojim se osiguravaju javna bespovratna sredstva i tzv. strpljivi vlasnički kapital, tržištu trebao donijeti dodatnu vrijednost i ne bi smio narušiti postojeće stanje;

(*) Bruxelles, 5.7.2022., C(2022) 4747 final, Prilog Komunikaciji Komisije – Odobrenje sadržaja Nacrta obavijesti Komisije o sinergijama između programa EFRR-a i Obzora Europa.

(°) <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/report-consultation-01-public-procurement.pdf>.

(°) <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/RegHub%20report%20on%2021%20century%20rules.pdf>.

29. naglašava da su potrebna financijska sredstva za inicijative kojima se stvaraju povoljni uvjeti za nova i inovativna tehnološka poduzeća da nastave poslovati na svom lokalnom području koristeći sinergije i razvijajući dodatne komplementarnosti s drugim lokalnim dionicima, kao što su istraživačke organizacije i druga poduzeća;

30. smatra da bi čvršće veze između istraživanja i inovacija trebale uključivati djelotvornu diseminaciju rezultata projekata provedenih u okviru istraživačkog programa Obzor Europa, s posebnim naglaskom na njihovoj vrijednosti za poboljšanje regionalnih inovacijskih ekosustava i trokuta znanja (istraživanje, obrazovanje i inovacije), kao i za svakodnevni život gradova, regija i građana, naročito u pogledu zapošljavanja i dobrobiti. OR naglašava potrebu za djelotvornim širenjem rezultata istraživačkih projekata iz programa Obzor na portalima otvorenih podataka institucija;

31. ponovno ističe da Europsko vijeće za inovacije i njegov portfelj nisu dobro poznati u industriji i među europskim *start-up* poduzećima, rastućim poduzećima i MSP-ovima. Pristup njegovim uslugama trebao bi biti jednostavniji i lakši za korištenje;

32. poziva na to da fond Europskog vijeća za inovacije bude katalizator, s dugim, ali ograničenim vremenskim okvirom, te insistira na tome da se uspješan izlazak iz fonda ostvaruje putem inicijalne javne ponude;

33. predlaže da se naglasak stavi na nova poduzeća i ekosustave za koje su potrebna vrlo velika dugoročna ulaganja, primjerice baterije za električne automobile, vodik i poluvodiči, koji obično ne privlače izravno privatno financiranje u dovoljno ranoj fazi; za transformativna ulaganja potrebno je „strpljivo” javno financiranje, za razliku od privatnog financiranja, koje uglavnom pokreće „tržišne” inovacije;

34. ističe da su „kreativna napetost” i „kreativna destrukcija” djelotvorna sredstva za izumljivanje nečeg potpuno novog – potencijalne revolucionarne inicijative zajedničkog stvaranja. Za to je potrebno djelomično korištenje financijskih sredstava EU-a za zadržavanje, privlačenje i reorganizaciju talenata i resursa iz visokokvalitetnih inicijativa tržišnog gospodarstva koje su se koristile za svladavanje sličnih izazova uz pomoć iskušanih dugotrajnih partnerstava usmjerenih na poslovanje i/ili javno-privatnih partnerstava;

35. podsjeća da Europa treba ubrzati cijeli inovacijski proces na terenu, i to probirom kreativnih ideja, eksperimentiranjem, testiranjem, izradom prototipa, učenjem na temelju referentnih vrijednosti i širenjem. Europska komisija trebala bi pokazati svoju inovativnost kreiranjem novih mogućnosti financiranja lokalnih aktivnosti koje u svojoj početnoj fazi pokazuju globalni potencijal. Ti EU-ovi programi financiranja potaknuli bi nacionalno i regionalno financiranje izvedivosti, među ostalim aktivno korištenje kohezijskih fondova;

36. potiče Europsku komisiju da preuzme vodeću ulogu i riješi najveći strukturni problem na tržištu dionica tako što će poduzećima uvrštenima na burzu omogućiti da na tržištu izdaju i prodaju nove dionice, a da ne moraju prolaziti kroz opterećujući postupak izdavanja dionica;

37. uspjeh svih programa za inovacije ovisi o kontinuiranoj sposobnosti da se stari proizvodi i usluge zamijene novima, no OR ističe da bi njihove disruptivne učinke trebalo rješavati zajedničkim osmišljavanjem i stvaranjem kako bi se osigurala dugotrajna prihvaćenost, uz uključivanje lokalnih i regionalnih aktera;

Vodeća inicijativa za doprinos deep tech inovacijama u vidu prostora za eksperimentiranje i podrške za javnu nabavu

38. ističe važnost „postupka otvorenog otkrivanja” i upućuje na istraživanja i isprobane metode za organizaciju i upravljanje procesima višerazinske suradnje i eksperimentiranja prilikom radikalne systemske transformacije. Uviđa da je potrebno poboljšati stručne sposobnosti i radna mjesta kako bi ona postala okružena za učenje u kojima nastaju provedive ideje, stvaranjem povoljnih uvjeta za povjerenje i eksperimentiranje u okviru zajedničkih projekata oko čije je vizije, ciljeva, strategija i akcijskih planova postignut dogovor;

39. naglašava da se u okviru pristupa koji se temelji na višerazinskoj suradnji rješenja za lokalne probleme u većini slučajeva trebaju razvijati zajedno sa svim dionicima četverostruke spirale na povezan način i u stvarnom okruženju. Taj će razvoj dovesti do brzog učenja, širenja i brzih korekcija na putu inovacija, dok se određeni elementi koordinacije i praćenja

odvijaju u obliku transregionalnih mreža. Cilj je prepoznati što je moguće i povećati očekivanja u pogledu toga što je moguće, odnosno „nemoguće učiniti mogućim”, te nakon toga usporediti alternativne prakse i ocijeniti uspješne i neuspješne procese eksperimentiranja i proučavati ih, kao i poticati širenje i prihvaćanje inovacija izvan njihovog izvornog konteksta;

40. ponavlja da su odgovarajuće praćenje i ocjena inovacija ključni za djelotvornu provedbu politika. Podsjeća⁽⁷⁾ na korištenje i daljnji razvoj pregleda rezultata regija u području inovacija u vezi s regionalnim lokaliziranim politikama. Podsjeća da je to važno sredstvo za usporedbu promjena u uspješnosti regionalnih inovacijskih politika i za organizaciju procesa uzajamnog učenja među regijama, čime se unapređuju regionalni inovacijski ekosustavi i pametna specijalizacija;

41. ističe da su za eksperimentiranje velikih razmjera tijekom cijelog inovacijskog ciklusa (od ranih faza istraživanja do provjere koncepta, prijenosa tehnologije te financiranja i povećanja razmjera eksperimenata, poduzeća i *start-up* poduzeća) potrebna europska partnerstva u okviru programa Obzor Europa, inovativna javna nabava i potpora Europskog vijeća za inovacije kako bi se – kao izvor inspiracije – uspješno ostvarili važni projekti od zajedničkog europskog interesa i doline vodika;

Vodeća inicijativa za ubrzanje i jačanje inovacija u europskim inovacijskim ekosustavima u EU-u i premošćivanje inovacijskog jaza

42. predlaže da regionalne inovacijske doline, zajedno s vodećim visokim učilištima, postanu ključni katalizatori društvenih i industrijskih promjena te da regijama sa sličnim područjima specijalizacije omoguće suradnju i razvoj zajedničkih inovacijskih projekata. U tom kontekstu bit će potreban sveobuhvatan, koordiniran i decentraliziran sustav za praćenje i ocjenu programa;

43. kad je riječ o postizanju postavljenih ciljeva, napominje da će program Obzor Europa (100 milijuna eura) i međuregionalna ulaganja u inovacije (70 milijuna eura) u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj osigurati sredstva koja su dovoljna samo za početni okvir, što treba poduprijeti radikalno intenzivnijim naporima i naknadnim financiranjem. Potiče Europsku komisiju da uspostavi djelotvorne sinergije između tih izvora financiranja oslanjajući se na inicijative kao što su partnerstva za regionalne inovacije i mreža europskih centara za digitalne inovacije;

44. pozdravlja djelotvorne mjere Europske komisije u promicanju regionalne dimenzije politika EU-a i regionalnih inovacijskih ekosustava kao ključnog elementa za jačanje konkurentnosti Europe i postizanje strateške autonomije EU-a za pametan i održiv rast. OR ističe da su visoka učilišta u središtu regionalnih inovacijskih ekosustava, s obzirom na razvijenu kulturu novoosnovanih poduzeća i poslovanja. Sva visoka učilišta, a posebice sveučilišta za primijenjene znanosti i njima slična sveučilišta, koja rade na razvoju praksi potrebnih u stvarnom životu, trebaju ojačati svoju ulogu aktivnih pokretača inovacija u regijama, osigurati osposobljavanje prijeko potrebnih stručnjaka, privlačiti nove talente i omogućiti prijenos važnih tehnoloških inovacija u lokalno gospodarstvo;

45. ističe važnost strukovnog obrazovanja, s naglaskom na osposobljavanju tehničara i drugih stručnjaka usmjerenih na praksu, u provedbi ovog programa za inovacije;

46. ističe osnovni izazov europskog programa za *deep tech* inovacije, koji ne raspolaže adekvatnim poticajima, iskustvom i resursima da bi uključio dionike u sistemsku tranziciju. Potrebni su nam i poticaji za promjenu pristupa u vrhunskim visokim učilištima kako se u akademskoj zajednici najveća važnost više ne bi davala objavljivanju radova u interesu karijere (engl. *publish or perish*) već traženju rješenja za hitne velike društvene izazove i podupiranju *deep tech* inovacija i globalnog prijenosa tehnologije u suradnji s industrijom;

47. predlaže da visoka učilišta, zajedno s drugim akterima četverostruke spirale, razviju uloge i odgovornosti profesionalnih organizatora lokalnih ekosustava u kojima istraživači, studenti i poduzeća zajedno eksperimentiraju i ispituju nove tehnologije u duhu nove poduzetničke i inovacijske kulture;

⁽⁷⁾ CoR-517-2020.

48. ponovno ističe važnost usmjeravanja i financiranja inicijativa za premošćivanje dvaju inovacijskih jazova kako bi se olakšalo osnivanje globalnih višedioničkih partnerstava izvrsnosti, a partnerima iz zemalja i regija koje postižu slabe rezultate otvorio pristup do njih. To je ključno za stvaranje snažnijeg i povezanijeg inovacijskog ekosustava EU-a;

49. ponavlja da su centri EIP-a, koji povezuju donositelje odluka i aktere u području istraživanja, razvoja i inovacija, idealan instrument za potpuno prepoznavanje prednosti lokaliziranog pristupa znanosti i inovacijama u zajedničkom stvaranju novih rješenja za rješavanje tekućih kriza uz primjenu regionalnog pristupa odozdo prema gore;

50. preporučuje da se u okviru Europske poduzetničke mreže poduzmu mjere u pogledu međunarodnog prijenosa tehnologije i tehnološke suradnje u području istraživanja, razvoja i inovacija;

Vodeća inicijativa za poticanje, privlačenje i zadržavanje talenata s deep tech kvalifikacijama

51. poziva na izradu posebnog akcijskog plana s poticajima i odgovarajućim financijskim sredstvima kako bi se visoka učilišta potaknula da preuzmu aktivnu ulogu u rješavanju velikih društvenih izazova i poticanju europskih *deep tech* inovacija, industrijske suradnje i integracije, kao i u obučavanju talenata potrebnih u Europi;

52. ističe ulogu visokih učilišta, a naročito studenata, kao katalizatora između mentalnog sklopa *start-up* poduzetnika i znanstvenika, kao i za partnerstva između sveučilišta i industrije, u podupiranju *deep tech* inovacija i transfera tehnologija; visoka učilišta trebala bi postati pokretači strukturnih promjena potrebnih za ubrzanje *deep tech* inovacija kako bi se talent u Europi stvarao, zadržavao i održavao; U tom pogledu tehnološki centri mogu imati važnu ulogu kao posrednici i facilitatori;

53. predlaže da, kao u SAD-u, najbolja visoka učilišta budu primjer drugima za promjenu u načina razmišljanja koja bi vodila prema društvu koje cijeni poduzetništvo, *start-up* i rastuća poduzeća, suradnju sveučilišta i industrije, *deep tech* i svladavanje društvenih izazova;

54. ponovno ističe da Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT), njegove zajednice znanja i inovacija (ZZI) i njihovi portfelji još nisu dobro poznati među gradovima, regijama, studentima i građanima, a ni u akademskoj zajednici u Europi;

Vodeća inicijativa za poboljšanje alata za oblikovanje politika

55. preporučuje da se uz pomoć inicijative „partnerstva za regionalne inovacije” i suradnje između JRC-a, Glavne uprave RTD, Glavne uprave GROW, Glavne uprave REGIO i OR-a poveća razumijevanje promjenjive prirode inovacija u oblikovanju lokalnih i regionalnih politika. To bi trebalo učiniti u suradnji s područjima uključenima u pilot-projekt OR-a i JRC-a „Partnerstva za regionalne inovacije (PRI)” i iskusnim europskim mrežama koje se bave inovacijama, kao što su EARTO, ERRIN i ENoLL;

56. napominje da ova vodeća inicijativa uključuje mjere koje su izuzetno relevantne za regije i gradove. Slaže se s izjavama Europske komisije o pružanju potpore regijama u osmišljavanju i provedbi boljih inovacijskih politika te predlaže da se postigne dogovor o zajedničkom provedbenom planu u kojem bi se uzeli u obzir razni elementi programa za inovacije i ovog mišljenja;

57. podsjeća (sve regije) da se Novim programom za inovacije suštinski i opsežno nastoje zajednički kreirati novi instrumenti za rješavanje gorućih društvenih izazova koji iziskuju europsku suradnju i preporučuje Europskoj komisiji da koristi PRI i druge alate za pružanje potpore gradovima i regijama kako bi pripremili svoje regionalne inovacijske programe i zajedno sa svojim dionicima ubrzali inovacijske mjere;

58. slaže se da je potrebno definirati i koristiti ključnu terminologiju, pokazatelje, taksonomiju podataka i usporedive skupove podataka kako bi se poduprlo donošenje politika koje se temelje na činjenicama, a koji će se objavljivati na portalima otvorenih podataka institucija kako bi se promicao pristup tim podacima, njihova uporaba i pregledavanje;

Sljedeći koraci

59. predlaže da Zajednički istraživački centar stvori europski virtualni kolaborativni prostor za razmjenu, eksperimentiranje i ispitivanje metoda, alata i praksi u području politika i mjera za istraživanje, razvoj i inovacije, koji bi države članice, regije i općine mogle koristiti u oblikovanju i provedbi svojih inovacijskih politika;
60. naglašava da proces programa za inovacije iziskuje redovitu ocjenu napretka i prilagodbe u kojima će sudjelovati dionici;
61. naglašava da je prilikom provedbe novog europskog programa za inovacije na lokalnoj i regionalnoj razini izuzetno važno povećati sinergiju i suradnju među glavnim inicijativama EU-a i predstaviti načine na koje do toga dolazi u praksi. U tom bi kontekstu EU i vlade država članica trebali povećati sinergijsku upotrebu raznih europskih i nacionalnih izvora financiranja koji su posebno usmjereni na jačanje inovacijske osnove gradova i regija;
62. naglašava da se za poticanje razvoja europskih poduzeća u fazi širenja politički čelnici na svim razinama moraju obvezati na znatno veće financiranje istraživanja, razvoja i inovacija od dosadašnjeg, kako bi se u cijeloj Europi uspostavile nove platforme za rast i utjecajni lokalizirani otvoreni inovacijski ekosustavi. Početna faza može se uspostaviti uz pomoć regija i gradova koji sudjeluju u pilot-projektu PRI;
63. preporučuje produblivanje metodološkog razvoja kako bi se na svim razinama upravljanja provodili procesi sistemske transformacije, usmjereni prije svega na transformativne inovacije potrebne za suočavanje s globalnim izazovima. Jedan od ciljeva je da se u tim procesima transformacije više koristi najbolje znanstveno utemeljeno znanje. Drugi je cilj zajednički stvoriti prakse na lokalnoj razini koje bi podržale vodeću ulogu Europe u područjima u kojima ona već ima prednost, kao što su zeleni plan, pristup dvostruke tranzicije i jačanje strateške otpornosti;
64. potiče na suočavanje s globalnim nadmetanjem za talente i vodeći položaj u području znanosti, tehnologije, inženjerstva, matematike i inovacijskih kapaciteta, pri čemu se može ugledati na dvije američke inicijative: novu inicijativu za financiranje Nacionalne zaklade za znanost (engl. *National Science Foundation*) pod nazivom „Regional Innovation Engines”, odnosno program za poticanje i razvoj inovacijskih ekosustava u cijelom SAD-u, te program sveučilišta MIT za ubrzavanje regionalnog poduzetništva (REAP), globalnu inicijativu koja regijama pomaže da putem poduzetništva utemeljenog na inovacijama ubrzaju svoj gospodarski rast i promiču društveni napredak;
65. naglašava da će program za inovacije biti uspješan samo ako se izbjegne fragmentacija, a mjere se provedu djelotvorno. Europa će postati globalni predvodnik u znanosti, industrijskoj bazi, dinamičnim *start up* ekosustavima, uvjetima za inovacije i bazi talenata, što će stvoriti povoljne uvjete za europski zeleni plan i ciljeve održivog razvoja UN-a.

Bruxelles, 1. prosinca 2022.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Vasco ALVES CORDEIRO